

УДК 342.25

Гавкалова Наталія Леонідівна

д.е.н., проф., зав. каф. державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (Україна)
Мосумова Айнура Кярам кизи

аспірант кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (Україна)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глобалізаційно-інтеграційні процеси поширюються в Україні та впливають на всі процеси життєдіяльності, що відбуваються в країні. Все це призводить до продовження процесу реформування в сфері державного управління, яке втілює в собі все більше рис публічного управління та адміністрування. В суспільстві спостерігається тяжіння до солідаризації, демократизації, у ВНЗ формуються громадянські компетентності, тобто виникають всі атрибути побудови суспільства нового типу. Роль органів місцевого самоврядування у зазначених процесах не можна зменшувати, оскільки місцеве самоврядування – це право територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1]. Місцеве самоврядування – це форма публічної влади, що реалізується специфічними суб'єктами – територіальними колективами і сформованими ними органами, має особливий об'єкт – питання місцевого значення, та здійснюється на основі використання окремого виду публічної власності – комунальної (муніципальної) [2]. Забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування, таким чином, набуває все більшої актуальності при висвітленні зазначеної проблеми в доробках вітчизняних науковців.

Питаннями становлення та розвитку місцевого самоврядування займаються такі дослідники як: К. Ващенко, І. Дегтярьова, В. Заблоцький, І. Козюра, В. Мамонова, Ю. Наврузов, Г. Падалка, В. Пархоменко, А. Ткачук, Ю. Сурмін, О. Яковенко та ін. Але загальна вагомість досліджень свідчить про відкритість питань для їх подальшого розвитку та існування невирішених проблем, до однієї з яких відноситься пошук шляхів забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування.

Функціонування місцевого самоврядування регулюється такими нормативними документами: Конституція України, Законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державну службу», «Про службу в

органах місцевого самоврядування», «Про засади запобігання і протидії корупції»; Європейською Хартією місцевого самоврядування.

Ефективне функціонування передбачає протікання процесів функціонування системи місцевого самоврядування відповідно значенню за сукупність критеріїв, що дозволяє визначати її як ефективну чи неефективну. Таким чином, виникає ряд завдань, вирішення яких дозволить досягти поставленої мети:

- сформулювати сукупність критеріїв оцінки функціонування органів місцевого самоврядування, які можуть кількісно та якісно дати характеристику віднесенню до ефективного чи неефективного стану;
- визначити сукупність об'єктів, які мають виступати базою оцінювання – тобто що безпосередньо має бути оцінено вищезазначеними критеріями;
- розробити методичку оцінювання віднесення об'єктів до стану ефективного функціонування;
- запропонувати перехід від поточного стану функціонування до ефективного на основі проведеного оцінювання.

Така множина завдань вимагає ретельного дослідження, чому будуть присвячені подальші авторські розробки. В даному дослідженні варто зосередити увагу на моделі місцевого самоврядування та ролі комунікативної політики в забезпеченні ефективності.

Для вирішення питання забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування необхідно перше за все проаналізувати модель діяльності органу місцевого самоврядування. В рамках функціонального підходу модель місцевого самоврядування в Україні варто вважати змішаною, так як на найнижчому рівні спільно функціонують органи державного управління переважно як інституції виконавчої влади і органи самоврядування відповідної громади.

Васильєв А. О. наголошує, що «модель місцевого самоврядування в Україні потребує не єдиної, універсальної для всіх територій структури управління, бо її реалізація в окремих громадах не гарантує необхідний результат (щось не вдасться здійснити із-за недосконалості законодавства, щось – із-за відсутності висококваліфікованих фахівців тощо), а можливостей її активного корегування в міру розвитку суспільних відносин у громаді, державі та світі» [Error! Reference source not found.; с. 208]. Автор зазначає, що суб'єктом самоврядування завжди виступали громади, які і повинні стати фундаментом моделі з рівними правами та можливостями. Для реалізації своїх повноважень необхідні представницькі органи, які в Україні представлені системою органів місцевого самоврядування. Сучасні тенденції щодо реалізації політики децентралізації вимагають переведення вертикальних структур до горизонтальних, що до речі вимагає і додаткового фінансування. Все це характеризує «консенсусну модель», де паралельно існуючі державна влада та місцеве самоврядування співпрацюють у партнерському діалозі [3].

Мамонова В. В. визначає систему місцевого самоврядування як «впорядковану сукупність організаційних форм, інститутів місцевої демократії, зв'язків між ними та процесів, через які здійснюються функції місцевого

самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення, а також людський, правовий, матеріальний та фінансовий [потенціал], необхідний для їх реалізації» [4, с. 342]. На практиці згідно Закону [1] фактично ці інституції набувають форм системи місцевого самоврядування: сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи сільської, селищної, міської ради; районні і обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; органи самоорганізації населення. У містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради можуть утворюватись районні в місті ради.

Ефективною може вважатися лише та система місцевого самоврядування, де такими є всі її складові, а відповідно до теорії систем їх взаємодія повинна давати синергетичний ефект, що полягає у превалюванні системної ефективності складових над адитивною сумою їх ефективностей поза межами взаємодії в рамках системи. Таким чином, для кожної із цих підсистем як структурних підрозділів мають бути розроблені відповідні критерії оцінювання та в рамках загальної методики визначені особливості здійснення такого оцінювання. Крім цього важливо визначити рівень реалізації їх ключових процесів – наскільки вони відповідають поставленим цілям, вимогам та в рамках витрачених на це коштів.

Для забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування науковці та практики пропонують різні шляхи. Ми виокремлюємо комунікативну політику як складову інформаційної політики, оскільки побудова нової моделі місцевого самоврядування на принципах «Good governance»: демократизація, децентралізація, прозорість, електронний уряд, солідаризація, громадськість вимагає побудови нової комунікаційної платформи з урахуванням євроінтеграційних вимог, зокрема мають бути вирішені питання прозорості діяльності та доступу до інформації. До того ж, формування громадянського суспільства можливо лише за умови широкого залучення громадськості до процесів громадських слухань, обговорень, експертних зібрань. Все це зумовлює реалізацію ефективних комунікацій, засобом яких будується комунікаційна платформа. Комунікаційна платформа вимагає наявності об'єктивної та прозорої інформації, яка має бути на сайтах інституцій, що надається як відповідь на запит, тобто яка приймає участь у здійсненні комунікаційного процесу.

Таким чином, забезпечення ефективного функціонування органів місцевого самоврядування залежить від багатьох чинників, але особливе місце посідає комунікативна політика як складова інформаційної. Її здійснення має будуватися на принципах моделі «Good governance», а успішність залежить від побудови комунікаційної платформи на основі e- governance.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1997. – № 24. – ст.170.

2. Бориславська О. Місцеве самоврядування як форма децентралізації та гарантія демократичного політичного режиму. // Вісник Львівського університету. Серія юридична . — 2011. Випуск 52.

3. Васильєв А. О. Основні моделі місцевого самоврядування: становлення та вдосконалення / А. О. Васильєв // Теорія та практика державного управління. — 2009. — Вип. 3 (26). — С. 207–213. — [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2009_3_32

4. Мамонова В. В. Система місцевого самоврядування / В. В. Мамонова // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. — К. : НАДУ, 2011. — Т. 5. — 2011. — С. 342–344.